

Vergaderjaar 2024-2025

Kamerstuk 28165

Jaarverslag Beheer staatsdeelnemingen 2024

Nr.

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG
Vastgesteld ... 2025

De vaste commissie voor Financiën heeft op 11 september 2025 enkele vragen en opmerkingen aan de minister van Financiën voorgelegd over zijn op 27 juni 2025 toegezonden brief inzake het Jaarverslag Beheer staatsdeelnemingen 2024 (Kamerstuk 28165, nr. 461).

De minister heeft deze vragen beantwoord bij brief van
Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Nijhof-Leeuw

De griffier van de commissie,
Van der Steur

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties**Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie**

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van het Jaarverslag Beheer Staatsdeelnemingen 2024. Hierbij hebben de leden van de PVV-fractie de volgende vragen.

De leden van de PVV-fractie constateren dat de minister in het jaarverslag stelt dat de Staat, waar mogelijk, stappen terugdoet. Dit zagen deze leden onder meer in het voorstel van de minister om de Volksbank te privatiseren. De aangenomen motie om de Volksbank niet te privatiseren is met brede steun door de Kamer aangenomen. Deze leden vragen de minister welke vervolgstappen hij ziet om de Volksbank, tegenwoordig opererend onder de naam ASN Bank, te behouden als nationale bank.

Deze leden constateren dat in oktober 2024 een nieuw verkoopprogramma is aangekondigd om het staatsbelang in ABN AMRO af te bouwen tot ongeveer 30 procent. Naar aanleiding van een persbericht van NLFi heeft de minister de Kamer op 25 juli 2025 geïnformeerd dat dit is gerealiseerd, met een afname naar 30,5 procent. Deze leden verzoeken de minister aan te geven wat de verwachte opbrengst van de resterende certificaten zal zijn en hoe deze zich verhoudt tot de oorspronkelijke aanschafprijs.

De leden van de PVV-fractie lezen in het jaarverslag: “Een divers en evenwichtig samengestelde raad draagt bij aan de kwaliteit van het besluitvormingsproces.” Vervolgens gaat de minister hierop verder door te benadrukken dat de wet voorschrijft dat zowel de Raad van Bestuur als de Raad van Commissarissen voor ten minste een derde deel uit vrouwen en voor ten minste een derde deel uit mannen moeten bestaan. Deze leden vragen de minister om te verduidelijken, aan de hand van meetbare resultaten, op welke manier de geslachtsverdeling bijdraagt aan de kwaliteit van het besluitvormingsproces. Ook vragen deze leden hoe deze wettelijke vereiste zich verhoudt tot het principe van benoeming op basis van kwaliteit en geschiktheid. Daarnaast willen deze leden weten of er signalen bekend zijn dat dit beleid heeft geleid tot praktische bezwaren of ongewenste neveneffecten. Tot slot vragen deze leden de minister om aan te geven of er evaluaties gepland zijn om te toetsen of het diversiteitsbeleid daadwerkelijk het beoogde effect heeft.

De leden van de PVV-fractie constateren dat de minister in het jaarverslag stelt dat een onderzoek is aangekondigd naar de beloningen van bestuurders en de vergoedingen van commissarissen bij deelnemingen. Dit naar aanleiding van de aangenomen motie van het lid De Vree, waarin de regering wordt verzocht de Wet normering topinkomens zoveel mogelijk van toepassing te laten zijn op deelnemingen en eventuele afwijkingen via het comply-or-explain-principe te motiveren. Deze leden vragen de minister welke maatregelen hij overweegt te nemen als blijkt dat de huidige beloningen disproportioneel zijn.

De leden van de PVV-fractie lezen in het jaarverslag: “Met het nieuwe voorstel van de Europese Commissie (Omnibuswet) van begin 2025 wordt mogelijk de reikwijdte van de CSRD en CSDDD beperkt, waardoor deze voor een deel van de staatsdeelnemingen niet meer van toepassing is.” Deze leden vragen zich af waarom de minister van deze staatsdeelnemingen verwacht dat zij desondanks blijven rapporteren volgens de vrijwillige standaard die de Europese Commissie zal opstellen. Ook vragen deze leden hoeveel extra kosten het met zich meebrengt voor de desbetreffende deelnemingen om alsnog aan deze vrijwillige rapportage te voldoen.

De leden van de PVV-fractie constateren dat de minister in het jaarverslag stelt dat de Staat zich ervoor inzet dat alle deelnemingen de Tax Governance Code onderschrijven of de daarin opgenomen principes toepassen. Deze leden vragen de minister om toe te lichten welke concrete acties de Staat onderneemt om dit doel te bereiken.

Deze leden constateren dat enkele deelnemingen, waaronder de NS, Invest-NL, Stedin en Thales, de principes van de Code toepassen, maar de Code nog niet onderschrijven. Deze leden vragen de minister wat de redenen zijn dat deze

deelnemingen de Tax Governance Code nog niet onderschrijven en welke stappen worden gezet om dit alsnog te realiseren.

De leden van de PVV-fractie constateren dat deelnemingen COVRA, de Nederlandse Loterij en UCN/Urenco, de Tax Governance Code niet toepassen en ook niet onderschrijven, terwijl de Staat hier een meerderheidsbelang in heeft. Deze leden vragen de minister om te verklaren waarom deze deelnemingen (nog) geen invulling geven aan de Code en wat de Staat doet om dit te bevorderen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het jaarverslag Beheer staatsdeelnemingen 2024 en danken de minister voor het jaarverslag. Deze leden hebben nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de VVD-fractie vragen welke risico's de minister ziet voor de verschillende staatsdeelnemingen en waar er mogelijk in de komende jaren kapitaalinjecties nodig zullen zijn, en hoe groot deze zijn.

De leden van de VVD-fractie waarderen dat in het jaarverslag niet alleen de financiële posities, maar ook de maatschappelijke waarden van de verschillende staatsdeelnemingen worden belicht. Deze leden zijn wel van mening dat de prioriteit altijd moet liggen op financieel verstandig beleid. Kan de minister inzicht geven in de verwachtingen die hij voor de toekomst heeft met betrekking tot zaken als MVO en CO₂-uitstootvermindering? Is de minister het met deze leden eens dat deze zaken de financiële positie van de staatsbedrijven niet op een negatieve manier mogen raken?

In de analyse over het Havenbedrijf Rotterdam lezen de leden van de VVD-fractie dat zowel het aantal bezoeken van zeeschepen, als de overslag van goederen de afgelopen jaren daalt. Kan de minister zijn visie delen op hoe het kabinet samen met het Havenbedrijf Rotterdam wil voorkomen dat het marktaandeel van de haven in de toekomst krimpt? Welke uitdagingen liggen hier en welke oplossingen zijn nodig om ervoor te zorgen dat de Rotterdamse haven een grote rol blijft spelen in het Europees handelsverkeer?

De leden van de VVD-fractie vragen of de minister een stand van zaken kan geven met betrekking tot de samenvoeging van Invest-NL en Invest International. Hoe staat dit proces er nu voor, welke stappen worden er nog gezet en op welke termijn wordt verwacht dat deze samengang rond is?

In het overzicht van de vermogenspositie, het rendement en het dividend van Schiphol lezen de leden van de VVD-fractie

dat er op dit moment geen dividend wordt uitgekeerd. Als reden daarvoor wordt gegeven dat de financiële ratio's op dit moment nog niet op het gewenste niveau zijn. Kan de minister aangeven wanneer de minister verwacht dat deze ratio's wel gehaald worden en aangeven wat deze ratio's precies inhouden? Kan de minister ingaan op de balans tussen de 418 miljoen euro winst aan de ene kant en het besluit om geen dividend uit te keren aan de andere kant? De leden van de VVD-fractie willen benadrukken dat Schiphol genoeg financiële middelen moet hebben om te kunnen blijven investeren in de toekomst. Is dat het geval?

De leden van de VVD-fractie lezen in het stuk over TenneT dat de volledige verkoop van TenneT Duitsland nog niet is gerealiseerd. Kan de minister een stand van zaken geven over hoe dit er nu voor staat? Wordt TenneT Duitsland in 2025 wél verkocht? Daarnaast vragen deze leden wat de stand van zaken is wat betreft het elektriciteitsnetwerk, gezien het feit dat daar vele miljoenen in worden geïnvesteerd. Wanneer kunnen deze leden verwachten dat deze grote investering tot resultaten leidt?

Tot slot vragen de leden van de VVD-fractie naar aanleiding van de paragrafen over Thales Nederland of het kabinet van mening is dat Thales over genoeg kapitaal beschikt voor toekomstige groei en welke rol de staat daarin heeft. Is het kabinet voornemens om bij te dragen aan verdere groei van Thales, om het daarmee een grotere rol te geven in de Nederlandse defensie-industrie?

Vragen en opmerkingen van de leden van de NSC-fractie

De leden van de NSC-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het Jaarverslag Beheer staatsdeelnemingen. Deze leden hebben hierover nog enkele nadere vragen en opmerkingen.

De leden van de NSC-fractie constateren dat in 2007-2008 het roer om ging bij de staatsdeelnemingen. Tot dan toe werden staatsdeelnemingen beschouwd als iets dat per definitie (op enkele uitzonderingen na, zoals Gasunie en DNB) tijdelijk was. Alle deelnemingen zouden uiteindelijk worden geprivatiseerd. Na de grote beleidswijziging van 2007-2008 werd dit omgedraaid: geen privatisering meer van de overheidsbedrijven, tenzij daarvoor een dringende reden was. De aandelen in deze bedrijven werden niet meer beschouwd als een pure financiële bezitting, maar als een instrument om via actief aandeelhouderschap de publieke belangen te borgen. Soms is wet- en regelgeving niet altijd afdoende en kan publiek eigendom het publiek belang beter waarborgen.

Deze leden zijn dan ook blij dat het deelnemingenbeleid in grote lijnen wordt voortgezet, met een aantal nadere uitwerkingen en nadere specificaties. Wel hebben deze leden

enkele vragen over die deelnemingen waar het publiek aandeelhouderschap niet langer voldoende toegevoegde waarde zou hebben. Deze leden zijn niet op alle punten even overtuigd van de argumenten om deze overheidsbedrijven op termijn te privatiseren.

De leden van de NSC-fractie constateren dat een deel van de opbrengsten van de Nederlandse Loterij naar de sportsector gaat. Na privatisering is deze afdracht in beginsel juridisch niet meer verplicht en zal mogelijk komen te vervallen. Kan de minister hierop ingaan? Klopt het dat de Staatsloterij al sinds 1726 bestaat? Hoeveel levert de Staatsloterij jaarlijks op voor de staatskas? Is het logisch dat de kip die gouden eieren legt geslacht zou worden? Heeft de minister een rol in het beschermen van Nederlands erfgoed, cultuur en normen en waarden? Zo nee, waarom niet?

Deze leden vragen ook of het klopt het dat de Nederlandse Staat nog steeds 30,5 procent van de aandelen in ABN AMRO heeft? Klopt het dat de minister naar 20 procent van de aandelen wil? Hoe hoog zal de opbrengst van die aandelenverkoop zijn bij de huidige beurskoers? Klopt het dat bij deze 20 procent de Staat nog steeds een aantal bijzondere aandeelhoudersbevoegdheden heeft? Welke zijn dit?

De leden van de NSC-fractie vragen ook of klopt het dat de staat voor 100 procent eigenaar is van ASN en daarmee dus ook indirect eigenaar is van de SNS Bank, de Regiobank en Reaal? Klopt het ook dat privatisering van ASN voorlopig niet aan de orde is? Heeft de minister inmiddels ook al de voorbereiding voor privatisering gestopt conform de aangenomen motie-Idsinga? Zo nee, waarom niet? Erkent de minister nog steeds dat de Kamer het hoogste orgaan van Nederland is en dat per motie genomen besluiten van het hoogste orgaan gewoon moeten worden uitgevoerd?

Deze leden vragen hoeveel bankantoren er op dit moment nog open zijn bij de ASN Bank? Welk einddoel heeft ASN voor ogen met betrekking tot het aantal bankkantoren? Deelt de minister de mening dat een gemengd bankenlandschap (deels in handen van de overheid, deels privaat en deels coöperatief) een positieve invloed zou kunnen hebben op het functioneren van de bankensector? Klopt het dat een door de overheid aangeboden default dienst een bodem in de markt kan leggen in termen van (maximale) prijs en (minimale) kwaliteit? Klopt het dat een overheidsbank een nuttige rol zou kunnen spelen in oligopolistische markten, zoals daar zijn de markt voor spaartegoeden en hypotheeklen?

De leden van de NSC-fractie merken op dat de Autoriteit Consument en Markt (ACM) het oligopolistische karakter van deze markten vorig jaar nog heeft bevestigd. De ACM is desondanks niet in staat om hier verandering in te brengen, ook omdat ingrijpen op basis van artikel 24 van de

Mededingingswet in de praktijk zeer moeilijk is. Klopt het dus dat een actieve overheidsbank ingezet kan worden om de positie van de consument te verbeteren?

Klopt het dat de ASN Bank de enige grotere bank is die nog een relatief groot netwerk van bankkantoren in stand houdt? Klopt het dat dit niet meer gegarandeerd kan worden als de ASN Bank eenmaal is geprivatiseerd? Klopt het dat het openhouden van bankkantoren en andere voorzieningen een belangrijke bijdrage kan leveren?

De leden van de NSC-fractie willen juist dat de maatschappelijke verankering van de banken versterkt wordt. Deze leden vinden de argumentatie dat de ASN Bank geprivatiseerd zou moeten worden omdat de Volksbank voor de nationalisatie op 1 februari 2013 tot de private sector behoorde niet sluitend. Uiteindelijk gaat het erom hoe het publieke belang optimaal geborgd kan worden en niet om de vraag hoe iets in het verleden tot stand is gekomen. Kan de minister hierop ingaan?

Deze leden vragen waarom zowel de minister als de directie van de ASN Bank blijven beweren dat het verminderen van het aantal bankkantoren enerzijds en de privatisering anderzijds niets met elkaar te maken zouden hebben? Dit is toch ongeloofwaardig? De winst is met 429 miljoen euro trouwens toch al hoog genoeg? Waarom investeert ASN niet meer in de leefbaarheid van de regio's?

Deelt de minister de mening van de leden van de NSC-fractie dat dat het makkelijker is om aan een staatsbedrijf nieuwe opdrachten en taken te geven dan aan een privaat bedrijf? Hoe ziet de minister in dit licht de weigering van het geprivatiseerde PostNL om de postdienst uit te voeren? Deelt de minister de mening dat dit een laat gevolg is van de privatisering van de PTT en TPG, de TNT Post Groep en PostNL? Klopt het dus dat sturing op het publieke belang met alleen maar wet- en regelgeving onvoldoende is? Klopt het dat publiek eigendom hierbij een wenselijke aanvullende functie kan hebben? Ook gezien de bescherming van privaat eigendom middels het 1e Protocol van artikel 1 van het EVRM?

De leden van de NSC-fractie vragen of de doelinstructie en de statuten bij alle overheidsvennootschappen inmiddels zijn aangepast zodat het publieke belang dat de staatsdeelnemingen dienen erin tot uiting komt? Klopt het dat de Raad van Commissarissen zich altijd richt op het "belang van de vennootschap"? Indien de doelinstructie van de vennootschap en het publiek belang samenvallen, vallen dan ook het publieke belang en het belang van de vennootschap samen? Zo nee, waarom niet? Op welke manier kunnen commissarissen die op voordracht van de overheid zijn benoemd beter in staat worden gesteld om zich te richten op het publieke belang? Kan daarvoor artikel 2:142 van het BW

worden aangepast?

Deze leden vragen ook waarom er nog maar zelden gebruik wordt gemaakt van art. 2:129 leden 3 en 4, van het BW, dat de overheidsaandeelhouder een passief respectievelijk een actief instructierecht geeft? Worden de aanwezige aandeelhoudersbevoegdheden wel volledig en optimaal benut?

De leden van de NSC-fractie lezen dat het staatsaandeel in Air France-KLM nu 9,1 procent is. In 2019 was dit nog 14 procent. Waarom is dit in de tussentijd zo sterk verwaterd? Hoe groot is het staatsaandeel van de Franse staat? Hoe komt het dat dat aandeel veel groter is? In 2019 was het toch de bedoeling dat het Nederlandse en Franse aandeel ongeveer gelijk zouden blijven, om zo de wederzijdse publieke belangen in evenwicht te houden?

De leden van de NSC-fractie willen weten in hoeverre de overheidsdeelnemingen voldoen aan de man-vrouw verhoudingen zoals neergelegd in Boek 2 van het BW? Waarom is het percentage vrouwen onder de bestuurders (33 procent) veel lager dan bij de commissarissen (44 procent)? In hoeverre wordt voldaan aan het Nederlandse Charter Diversiteit?

Ook vragen deze waarom het ziekteverzuim bij Holland Casino, Invest-NL en de NS relatief hoog is (>7.5 procent)? Welke actie heeft de minister als aandeelhouder hierop ondernomen? Klopt het dat Holland Casino in financieel zwaar weer terecht is gekomen en zelfs een filiaal heeft moeten sluiten? Klopt het dus dat een eventuele verkoopopbrengst van Holland Casino gering zou zijn? Klopt het dat een privatisering van Holland Casino daarom niet opportuun zou zijn? Klopt het dat de liberalisering van de online gokmarkt heeft geleid tot nog veel meer gokverslaving? Klopt het dat deze gokverslaving nog een extra impuls zal krijgen als Holland Casino losgelaten zou worden? Klopt het dat het interne anti-verslavingsbeleid van Holland Casino na privatisering minder effectief zal zijn gezien de versterkte prikkel tot winstmaximalisatie?

De leden van de NSC-fractie willen weten op welke manier de minister als aandeelhouder is betrokken bij de voorgenomen tariefsverhogingen (en salarisverhogingen) bij de NS? Zijn er alternatieven hiervoor onderzocht en hoe is de overige besluitvorming hierover verlopen?

Ook vragen ze wat de stand van zaken is met betrekking tot de kapitaalinjectie in TenneT in het kader van de energietransitie? Wat is de stand van zaken met betrekking tot de Duitse belangen van TenneT? Welke eventuele acties wil de minister nemen? Klopt het dat de Duitse staat alsnog belangstelling heeft voor TenneT Duitsland? Kunnen de voorlopige afspraken van 2024 met de Duitse Staat weer

hernomen worden?

Kan de minister aan de leden van de NSC-fractie een nadere toelichting geven op het Dashboard Staatsdeelnemingen? Wat is de reden dat bijna alle doelstellingen uit de Nota Staatsdeelnemingen 2022 niet gehaald zijn? Kan bijvoorbeeld toegelicht worden waarom slechts zeven procent van de deelnemingen een algemene profielschets heeft voor de Raad van Bestuur, terwijl de doelstelling van de Nota Staatsdeelnemingen 2022 100 procent is? Waarom heeft slechts 66 procent het Charter Diversiteit ondertekend, terwijl de doelstelling 100 procent is? Waarom is er nog geen enkele strategie beoordeeld?

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie

De leden van de BBB-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het “Jaarverslag Staatsdeelnemingen 2025”. Deze leden blijven van mening dat staatsdeelnemingen een belangrijke rol vervullen in de maatschappij en bij uitstek dienstbaar moeten zijn aan maatschappij en samenleving. Deze leden hebben enkele vragen op basis van het jaarverslag.

De leden van de BBB-fractie constateren dat het kabinet een lening van 25 miljard euro ter beschikking stelt aan staatsdeelneming TenneT. Daarnaast werkt het kabinet nog scenario's uit voor de deelname van private investeerders in TenneT Duitsland. Tijdens een commissiedebat voor het zomerreces is gesproken over de mogelijkheid om alsnog TenneT Duitsland te verkopen aan de Duitse overheid. Zijn hier nog gesprekken over gevoerd met de Duitse staat? Is dit naar inschatting van de minister nog een kansrijke mogelijkheid?

De leden van de BBB-fractie constateren ook dat in het Belastingplan 2025 een verhoging van de kansspelbelasting is opgenomen, van 30,5 procent in 2024, naar 34,2 procent per 2025 en 37,8 procent per 2026. Hoe kijkt het kabinet aan tegen de geplande verhoging in 2026? Moet deze doorgang vinden gezien de mogelijke inkomstenderving die zal optreden volgens sommige prognoses? Graag ontvangen deze leden een reactie op dit punt.

De overheid stuurt actief op diversiteit in besturen en raden van commissarissen en op goed ondernemingsbestuur volgens de Nederlandse Corporate Governance Code, zo lezen de leden van de BBB-fractie. Daarnaast stuurt de het kabinet op maatschappelijk verantwoord ondernemen: de deelnemingen moeten bijdragen aan duurzaamheid, klimaatdoelen, goed werkgeverschap en het respecteren van mensenrechten in de keten. Kan de minister aangeven met hoeveel procent de overheadkosten voor staatsdeelnemingen zijn gestegen over de afgelopen tien jaar als gevolg van bovenstaande politiek maatschappelijke doelen?

II Reactie van de minister van Financiën